

බෞද්ධ චරිත ක්‍රම
පිළිබඳ
මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය

වාරිමාර්ග කළමනාකරණ අංශය

බෙත්ම වගාවේදී ගොවීන් ගොවි සංවිධාන හා රාජ්‍ය නිලධාරීන් විවිධ ප්‍රශ්න හා ගැටලු රාශියකට මුහුණ දෙන බැවින් එම තත්වය සැලකිල්ලට ගෙන බෙත්ම වගා ක්‍රමයන්හි අද්දැකීම් සහිත පොදු සම්මතයන් හා මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයක් ඔවුන්ගේ භාවිතය සඳහා ප්‍රකාශයට පත් කිරීම මෙහි අරමුණයි.

දීර්ඝ කාලයක් බෙත්ම වගා ක්‍රමයන් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ඒකාබද්ධ මහා වාට්මාර්ට්ට වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පදවිය, මොරවැව, දේවනුව, හුරුලුවැව, මී ඔය, තබ්බොව, ඉගිණිමිටිය සහ මහකනදරාව යන මහා වාට්මාර්ට්ට ව්‍යාපාරවල අද්දැකීම් පදනම් කරගෙන ලබා ගත් දත්ත හා තොරතුරු ඇසුරින් මෙම මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය සකස් කරන ලදී.

වාරිමාර්ග කළමනාකරණ අංශය

බෙත්ම වගාව

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතැම් වාට්මාර්ට්ට ව්‍යාපාරයන් යල/මහ කන්න වලදී ජල හිඟතාවයට පාත්‍ර වීම සුළඟ සිද්ධියකි. එහිසා මුලු වගා බිම් ප්‍රමාණයම වගා කළ නොහැකි වන අතර, එය ජාතික ආහාර නිප්පාදනයට විශාල බලපෑමක් ඇති කරයි. මෙවැනි අවස්ථා වලදී පවතින ජල සම්පත සාධාරණ ලෙස බෙදාගෙන වගාවට සුදුසුම ප්‍රදේශ තෝරාගෙන අඩු බිම් ප්‍රමාණයක් වගා කරන අතර එය බෙත්ම වගා ක්‍රමයක් ලෙස හැඳින්වේ. මෙහිදී එක් එක් ප්‍රදේශ වලට ආවේණික විවිධ බෙත්ම වගා ක්‍රම භාවිතා කරනු ඇත. මෙහිදී ඉඩම් හිමියන් සියලු දෙනාම එකතුවී වගාව සඳහා සාධාරණ බිම් ප්‍රමාණයක් සම්මුතියෙන් බෙදාගෙන වගා කරනු ලැබේ.

ජල හිඟ කන්නයකදී ජලාශයේ පවතින ජල ප්‍රමාණය හා කන්නය තුළ ලැබිය හැකි ජල ප්‍රමාණය පදනම් කරගෙන වඩාත් සුදුසු වගා ප්‍රදේශය හා ඉඩම් ප්‍රමාණය තෝරාගෙන වගා කරුවන් සියලුදෙනාම සමාන බිම් ප්‍රමාණයක් ලබා දෙන අතර වගාව සඳහා වී හෝ කෙටිකාලීන වෙනත් හෝග වගාකිරීමට පොළඹවනු ඇත.

ඓතිහාසික පසුබිම හා විකාශය

ශ්‍රී ලංකාවේ වාට්මාර්ග පද්ධතිවල ජලාශ විශාල ප්‍රමාණයක් තිබුණ ද එම ප්‍රදේශවල ගොවීන් පවා ඇතැම් කන්නවලදී වගාවට ජලය හිගවීම නිසා බරපතල ලෙස ගැටලුවලට මුහුණ පානු ඇත. එම නිසා ජලය හිග කන්නවලදී පවත්නා සීමිත ජලයෙන් වගා කන්නය සාර්ථක කර ගැනීම අභියෝගයක් වේ. එම අභියෝගය ජය ගැනීමට ලාංකික ගොවියා අතිරයේදී ප්‍රධාන බෝම්බ ක්‍රම 3ක් අනුගමනය කර ඇත. එනම්

1. සම බෝම්බ
2. ඉරවිලි බෝම්බ
3. පෙරලුම් බෝම්බ යනුවෙනි.

(ස්වර්ණසිංහ කෝඵම්භයී. සිංහල වැව පිලිබඳ ශාස්ත්‍රීය විමර්ශනයපි93.)

මහා වාට්මාර්ග ව්‍යාපාරයන්වල ද ජලය හිග කන්නවලදී බෝම්බ ක්‍රම අනුගමනය කරනු ලබන අතර ඒවා අතරින් පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි ක්‍රම කීපයක් පහත දැක් වේ.

1. කලාප බෝම්බ ක්‍රමය
2. එක් ඉවුරක හෝ එක් ඇලක පමණක් වගා කිරීමේ බෝම්බ ක්‍රමය
3. මූලාවත (ඉහළ යාය) වගාකිරීමේ බෝම්බ ක්‍රමය
4. ඇල තුළ කලාප ඇති කිරීමේ බෝම්බ ක්‍රමය
5. සෑම ගොවි සංවිධානයකම සෑම ඇලකම මූලාවත වගා කිරීමේ බෝම්බ ක්‍රමය
6. ගොවි සංවිධානය තුළ බෝම්බ වගා ක්‍රමය
7. ඉඩමෙන් කොටසක් වගා කිරීම/කුඹුර තුළ බෝම්බ වගා ක්‍රමය

1. කලාප බෝම්බ ක්‍රමය

වාට්මාර්ග බල ප්‍රදේශය කලාප කිහිපයකට බෙදා ජලාශයේ ජලය තිබෙන ප්‍රමාණය මත කලාප එකක් දෙකක් වගා කිරීමේ ක්‍රමය කලාප ක්‍රමය වේ. අනෙකුත් කලාප එම කන්නය තුළ වගා කිරීම තහනම් කරයි. ඒ අනුව කන්නයෙන් කන්නයට වගා නොකරන කලාපය වෙත ප්‍රමුඛතාව හිමි වේ.

මෙහිදී සෑමවිටම කන්න මාරු ක්‍රමයට බෝම්බ වගා රටාවන් ගොඩ නැගේ. එම කන්නය තුළ වගා කරන ගොවීන් පිරිසක් හා වගා නොකරන ගොවීන් පිරිසක් දැකගත හැකිය. විශේෂයෙන් මෙම ක්‍රමය ජල හිග ව්‍යාපාර වල සිදු කරනු ලබයි. මෙම බෝම්බ ක්‍රමය

බදුදීමය/කන්මැඩිලේ. ඉගිණිමිටිය, කිරිදීමය, තබ්බෝව වැනි ව්‍යාපාර වල බොහෝවිට දැකිය හැකිය. ඒ ඒ ප්‍රදේශයේ පිහිටීම අනුව කලාප වෙන්කර හඳුනා ගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත.

උදා: ඉගිණිමිටිය ව්‍යාපාරයේ කලාප 4 ක් හඳුනාගෙන ඇත.

- 1- දකුණු ඉවුර ඉහළ
- 2- දකුණු ඉවුර පහළ
- 3- වම් ඉවුර ඉහළ
- 4- වම් ඉවුර පහළ

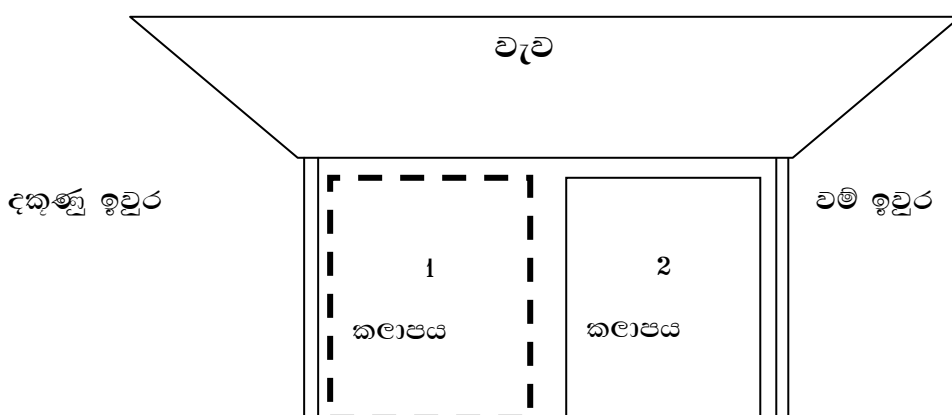
කලාප ක්‍රමයේ වාසි

- 1. ඉඩම් බෙදා දීමක් සිදු නොවීම
- 2. තම ඉඩම තමා විසින්ම වගා කිරීමට හැකිවීම
- 3. තිරණ ගැනීමේ පහසුව
- 4. වගාව සැලසුම් කිරීම පහසු වීම
- 5. ජල භාවිතය කාර්යක්ෂම වීම
- 6. අනවසර වගා අවම වීම
- 7. ගොවීන් සංක්‍රමණය නොවීම

කලාප ක්‍රමයේ අවාසි

- 1. අත්හරින ලද කලාප වල ගොවීන්ට වගා කිරීමට නොහැකිවීම නිසා ඔවුන්ගේ ආර්ථිකය දුර්වල වීම හා ආහාර හිඟ වීම
- 2. අත්හරින ලද කලාප තුළ ගෙවතු වගා විනාශ වීම
- 3. අත්හරින ලද කලාපය තුළ සත්ව පාලන කටයුතු අධෛර්‍ය වීම හා වගාවන්ට ගව හානි වැඩිවීම
- 4. භූගත ජල මට්ටම අඩුවීම නිසා පානීය ජල හිඟය
- 5. වගාව තහනම් කලාපයක් තුළ ද අනවසර වගා කටයුතු සඳහා පෙළඹීම
- 6. අත්හරින ලද කලාප වල වාටි පද්ධතිය නඩත්තු නොවීම

කලාප බෙත්ම ක්‍රමය

2. එක් ඉවුරක හෝ එක් ඇලක පමණක් වගා කිරීමේ බෙත්ම ක්‍රමය

මෙහිදී තෝරා ගත් එක් ඉවුරක හෝ ඇලක පමණක් සියලුම ඉඩම් වගා කරයි. අනෙක් ඉවුරේ හෝ ඇලේ ගොවීන් මෙම ඉවුරට පැමිණ තමන්ට ලැබී ඇති කොටසෙහි බෙත්ම පංගුව වගා කරයි. වගා කරන ප්‍රදේශයේ ඉඩම් හිමියන්ට සහ බෙත්ම කරුවන්ට සමාන බිම් පංගුවක් බැගින් හිමි වේ . එසේම මෙහිදී ඉඩම් හිමියාගේ බෙත්ම පංගුව තම ඉඩමෙන්ම ලබා නොදේ.

උදා- පදවිය සහ හුරුලුව වැනි ව්‍යාපාර වල මෙම ක්‍රමය බහුලව දැකිය හැකිය.

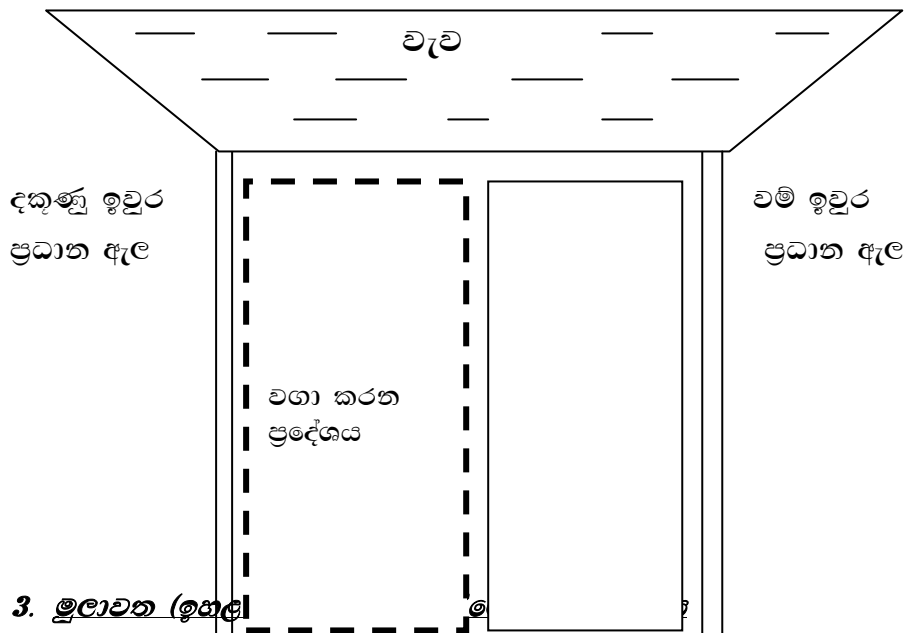
වාසි

- 1. ජල කලමනාකරණය පහසු වීම
- 2. සෑම ගොවියකුටම වගා කිරීමට ඉඩම් කොටසක් ලැබීම
- 3. ආහාර සුරක්ෂිතතාව හා ආදායම් සුරක්ෂිතතාව ඇතිවීම
- 4. අනවසර වගා අවම වීම
- 5. ක්‍රියාත්මක කිරීම පහසු වීම
- 6. ජල කාර්යක්ෂමතාව වැඩිය.

අවාසි

- 1. ඉඩම් බෙදාගැනීමේ සංකීර්ණ බව
- 2. පිටතින් එන බෙත්ම පංගු හිමියන්ට දුර වැඩි වීම නිසා වගා කිරීම දුප්කර වීම
- 4. බෙත්ම වගා ප්‍රදේශයේ ස්ථිර ගොවීන් ආගන්තුක ගොවීන් සුළු කොට තැකීම
- 5. එම නිසා ආදායම් විපමතාවක් ඇති වීම
- 6. ව්‍යාපාරික ගොවීන් පිරිසක් අතරට ඉඩම් ඒකරාශී වීම
- 7. අන්තර්ගත ලද කලාපය තුළ පාරිසරික ගැටලු ඇති වීම

එක් ඉවුරක හෝ ඇලක පමණක් වගා කිරීමේ බෙත්ම ක්‍රමය

තෝරාගත් ප්‍රධාන ඇලක හෝ ඇලවල් කිපයක මූලාවත පමණක් වගා කිරීමයි . පහළ ගොවීන් ඉහළට පැමිණ වගා කටයුතු සිදු කරයි. පහළ ඉඩම් වල වගා කිරීම තහනම් කරයි. වගා නොකරන ඇලවල් පස්වැටි හෝ කොක්කිටි වලින් වසා වතුර යාම අවහිර කරනු ලබයි. මෙම මූලාවත බෙත්ම ක්‍රමය තබාගැනීම හා හුරුලැවැව ව්‍යාපාර වල බහුවල දක්නට ලැබේ.

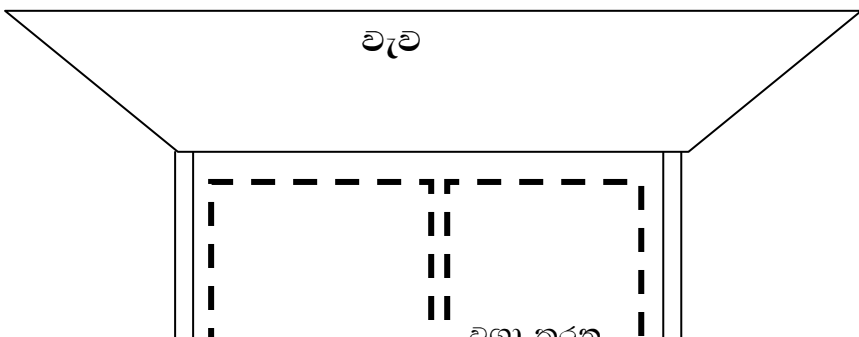
වාසී

1. ජලය බෙදීමේ ගැටලු අවම වීම
2. ජල කාර්යක්ෂමතාව වැඩිවීම හා ජල නාස්තිය අඩුවීම නිසා වැඩි බිම් ප්‍රමාණයක් වගා කිරීමට හැකිවීම
3. සෑම ගොවියකුම වගාවට සම්බන්ධ වන නිසා ආහාර හා ආර්ථික සුරක්ෂිතතාව ඇතිවීම
4. අනවසර වගා පාලනය කිරීමට හැකිවීම

අවාසී

1. පහළ ගොවීන් ඉහළට ජමට අකමැති වීම
2. සංක්‍රමණික බෙත්ම වගාකරුවන් වීම නිසා ඇලවෙලි හා උපාංග විනාශ වීම
3. බෙත්ම පංගු ඉඩම් බෙදා ගැනීමේ දූප්කරතා බහුවීම
4. පිටතින් පැමිණෙන බෙත්ම ගොවීන්ට අසාධාරණකම් සිදුවීම
5. ඉඩම් අයිතිකරු වැඩි වාසී ලබා ගැනීමට තැත් කිරීම නිසා ඇතිවන ගැටලු
6. වගා නොකරන පහළ කොටස් වල පාරිසරික ගැටලු ඇතිවීම
7. බෙත්ම කරුවන් ඉඩම් අතහැර දැමීම හෝ විකිණීම බහුවීම

මූලාවත(ඉහළ යාය වගා කිරීමේ බෙත්ම ක්‍රමය

4) ඇල තුළ කලාප ඇති කිරීමේ බෙහෙම ක්‍රමය

ගොවි සංවිධාන කිපයක් එකතු කර එක් කලාපයක් හෝ කලාප කිපයක් ඇති කර වගා කිරීමේ ක්‍රමයයි. ගොවි සංවිධාන කිපයක තෝරා ගන්නා ලද කලාපයක ඉඩම් සමානුපාතිකව හා සාධාරණව බෙදා වෙන් කර ගන්නා ක්‍රමයකි.

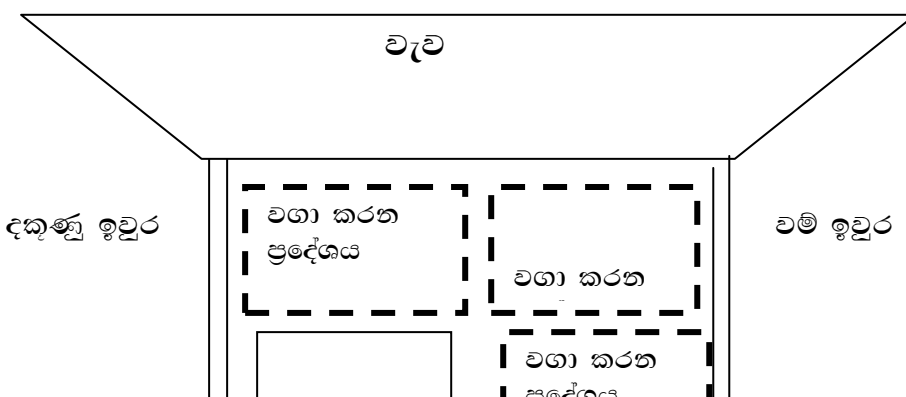
වාසි

1. බෙහෙම පංගු ඉඩමට ඇති දුර ප්‍රමාණය අඩුවීම
2. ජල පාලනය පහසු වීම
3. ව්‍යාපාර බල ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික ගැටලු අවම වීම
4. ගොවින් සියලු දෙනාටම වගා කිරීමට අවස්ථාව ලැබීම
5. බෙහෙම ලැබුම්කරුම වගාකිරීමට වැඩි නැඹුරුතාවක් දැක්වීම
6. පාරිසරික ප්‍රශ්න අවම වීම
7. භූගත ජල මට්ටම යහපත් වීම
8. පානීය ජල ප්‍රශ්න ඇති නොවීම

අවාසි

1. ජලය නොදෙන ඇලවල් වල පාරිසරික ගැටලු ඇතිවීම
2. අනවසර වගාවන් වැඩිවීම
3. ජලය බෙදා හැරීමේ ගැටලු බහුලවීම
4. ගොවි සංවිධාන කිපයක් එකතුවීම නිසා ඉඩම් බෙදීමේදී සහ ජල පාලනයේදී ගැටලු වැඩිවීම

ඇල තුළ කලාප බෙහෙම ක්‍රමය

5. සෑම ගොවි සංවිධානයකම සෑම ඇලකම මූලාවත වගා කිරීමේ බෙහෙම ක්‍රමය

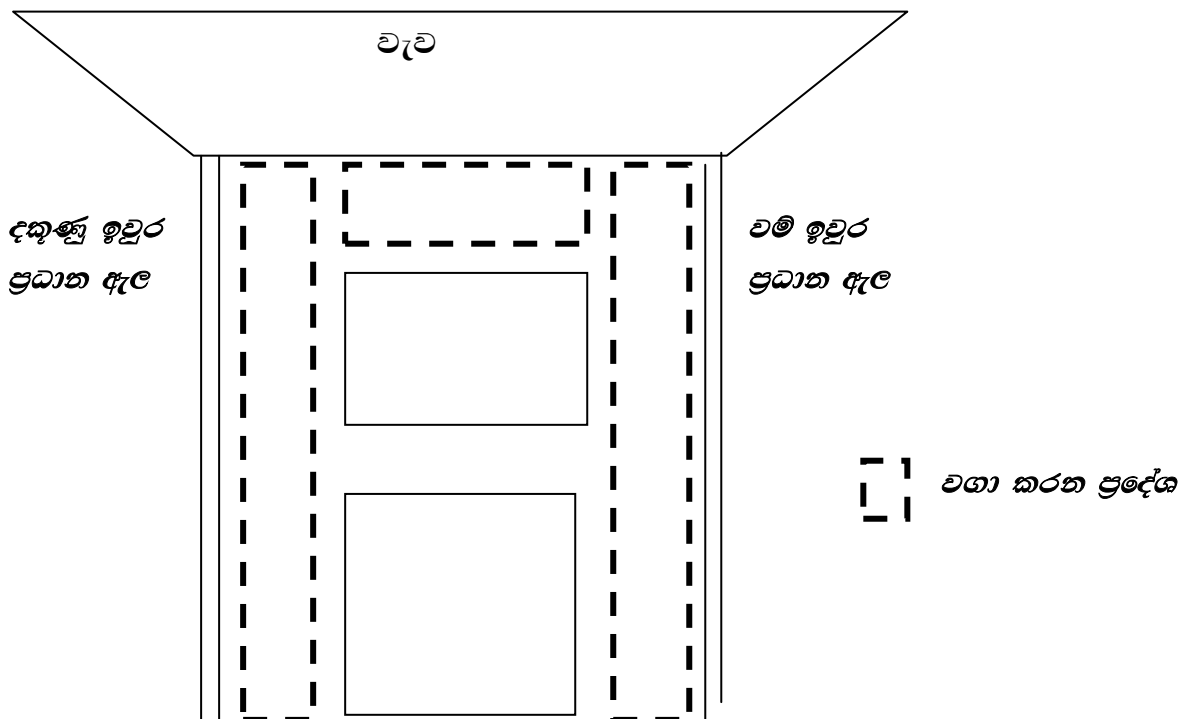
සෑම ගොවි සංවිධාන බල ප්‍රදේශයකම ඩී ඇල හා කෙත් ඇලවල මූලාවත පමණක් වගා කරනු ලබන ක්‍රමයයි. මෙහිදී පහළ කොටස් වල ගොවීන් ඉහළ කොටස් වලින් තම බෙහෙමට අදාළ බිම් කොටස ලබාගෙන වගා කරනු ලබයි.

වාසි

1. ජල කලමනාකරණය පහසු වීම/ ජල මූර දින ගණන අඩුවීම
2. ආදායම් විපමතාව අවම වීම
3. තම ගොවි සංවිධාන බල ප්‍රදේශය නිසා ඉඩම් බෙදා ගැනීමේදී හා ජලය බෙදා ගැනීමේදී සිදුවන ගැටලු අවම වීම
4. ප්‍රවාහන අපහසුකම් අවම වීම

අවාසි

1. අත්හරින ලද කොටස් වල අනවසර වගා කිරීමට පෙළඹීම
2. අනවසර වගාවන්ට ජලය ලබා ගැනීමට යාමේදී ගැටලු/ආරවුල් ඇතිවීම
3. වාරිමාර්ග නිර්මිත වලට හානි සිදුකිරීම බහුලවීම
4. පවුලේ සාමාජිකයින් අතර බෙහෙම ඉඩම් බෙදා ගැනීමේදී ගැටලු ඇතිවීම

6. ගොවි සංවිධානය තුළ බෞතම වගා ක්‍රමය

ගොවි සංවිධාන බල ප්‍රදේශ තුළ තෝරාගත් බෝගයන් පදනම් කරගෙන වඩාත් යෝග්‍ය ඇළවල් වගා කිරීම. එම ඇළවල් වල සම්පූර්ණ ඉඩම් බෞතම සඳහා බෙදාගන්නා අතර අන්තර්ගත ඇළවල් වල ගොවින් තෝරාගත් ඇළවල් වලට පැමිණ වගා කටයුතු කරයි . මේ අනුව සෑම ගොවි සංවිධානයකම ඉඩම් වලින් කොටසක් වගා කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා ලැබෙන අතර, ඉතිරිය වගා වගා නොකරයි

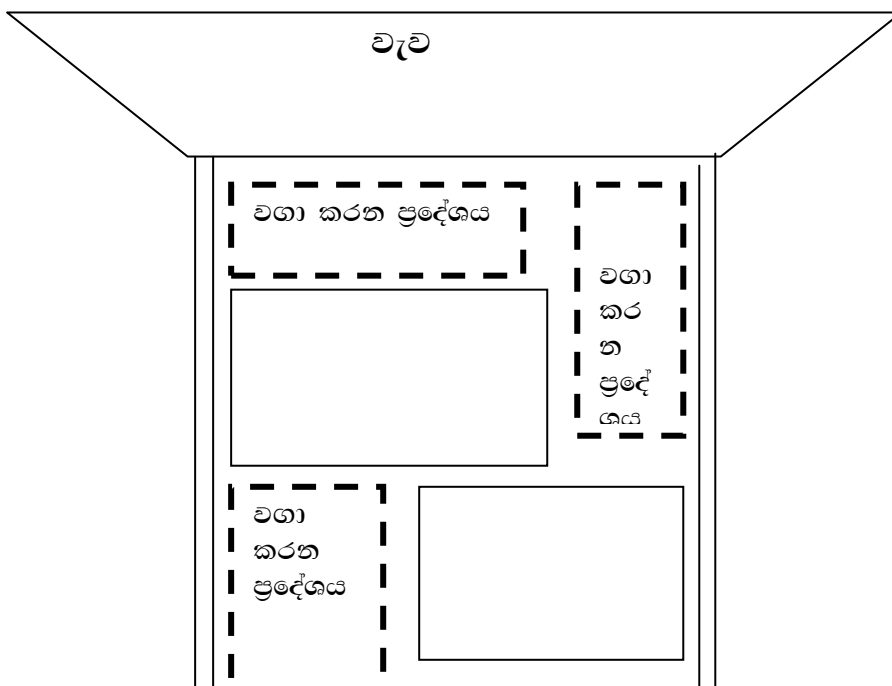
වාසි

1. ආදායම් බෙදීමේ විපමතාව අවම වීම
2. ජලය බෙදාහැරීම පහසු වීම
4. පාරිසරික ගැටලු අවම වීම
5. බෞතම ඉඩමට ඇති දුර අඩු වීම
6. සෑම ගොවි සංවිධානයකටම ජලය සැපයෙන හෙයින් හදාගත ජල මට්ටම යහපත් වන අතර, පානීය ජල ගැටලු අවම වීම

අවාසි

1. ඉඩම් බෙදා ගැනීමේ අපහසුතාව
2. ජල නාස්තිය වැඩිවීම නිසා වගා සුරක්ෂිතභාවය අඩුවීම
3. අතවසර වගා වැඩිවීම
4. අතවසර ජලය ලබා ගැනීම නිසා වාරිමාර්ග නිර්මිත හා උපාංග වලට හානි සිදුවීම

ගොවි සංවිධානය තුළ බෞතම වගා ක්‍රමය

7. ඉඩමෙන් කොටසක් වගා කිරීම/කුඹුර තුළ බෙන්ම වගා ක්‍රමය

තමන්ගේ ඉඩමෙන් කොටසක් ස්වේච්ඡාවෙන් අත්හැර කොටසක් පමණක් වගා කිරීම මේ යටතේ සිදු කෙරේ. මෙහිදී ගොවියාගේ කුඹුරෙන් 50% ක් හෝ 75% ක් පමණක් වගා කර ඉතිරිය ස්ව කැමැත්තෙන්ම අත්හැරීම සිදුකෙරේ. මෙම බෙන්ම ක්‍රමය බොහෝවිට ජල හිඟ යළි කන්න වලදී පොළොන්නරුව හා අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයන්හි වාටි ව්‍යාපාර වල බහුලව දැකිය හැකි වේ.

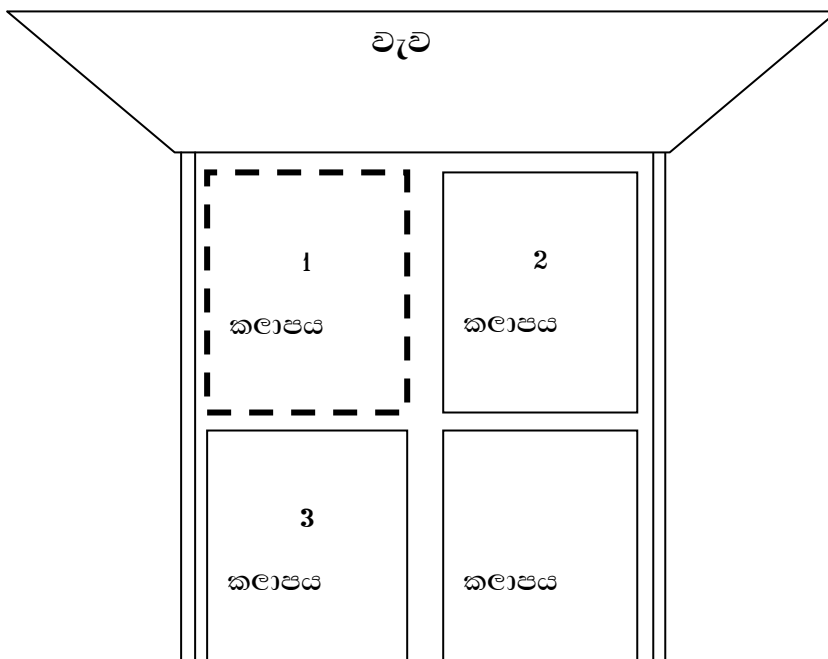
වාසි

1. ඉඩම් බෙදීම ආදී ගැටලු මතු නොවීම
2. උපරිම බිම් ප්‍රමාණයක් වගා කළහැකි වීම
3. පාරිසරික හානි අවම වීම
4. වී වගා කිරීමට අපහසු ඉඩම් වල අතිරේක බෝග වගා කිරීමේ හැකියාව

අවාසි

1. වගා කරන බිම් ප්‍රමාණය පාලනය කිරීමට නොහැකිවීම හා වැඩි බිම් ප්‍රාණයක් වගා කිරීමට යොමුවීම
2. වාරිමාර්ග නිර්මිත වලට හා ඇල මාර්ග වලට හානි සිදුකිරීම
3. භූගත ජල මට්ටම ප්‍රශස්ථ ලෙස පවතී.
4. පානීය ජල ගැටලු මතු නොවේ.

ඉඩමෙන් කොටසක් වගා කිරීම/කුඹුර තුළ බෙන්ම වගා ක්‍රමය

මහා වාරිමාර්ග ව්‍යාපාරවල බෙන්ම වගාව සැලසුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය

1. මහා සභා රැස්වීම් පවත්වා යෝජනා අදහස් ලබාගැනීම
2. පෙර කන්න රැස්වීම පැවැත්වීම හා යෝජිත සැලැස්ම සැකසීම
3. කන්න රැස්වීමේදී අනුමත කිරීම
4. ව්‍යාපාර බෙහෙම කමිටුව නම් කිරීම
5. ගොවි සංවිධාන බෙහෙම කමිටුව නම් කිරීම

බෙහෙම වගාව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අධීක්ෂණ කටයුතු

1. දිස්ත්‍රික් කෘෂිකර්ම කමිටුව
2. ව්‍යාපාර බෙහෙම කමිටුව

ව්‍යුහය

- ❖ ප්‍රාදේශීය ලේකම් (සභාපති)
- ❖ නේවාසික ව්‍යාපෘති කළමනාකරු (ලේකම්)
- ❖ වාරිමාර්ග ඉංජිනේරු/ඉංජිනේරු සහකාර (සාමාජික)
- ❖ පොලිස් ස්ථානාධිපති (සාමාජික)
- ❖ ප්‍රාදේශීය නිලධාරී (සාමාජික)
- ❖ කෘෂිකර්ම උපදේශක - මූලස්ථාන (සාමාජික)
- ❖ ජනපද නිලධාරී (සාමාජික)
- ❖ ඒකාබද්ධ ගොවි සංවිධානයේ සභාපති (සාමාජික)